

Samotný způsob vdechování sírového etheru jest nejprostší...

MUDr. Jakub Vetešník
Komise pro historii oboru ČSARIM
ZZS OK, Olomouc

MMXXV

Moravia - brněnské „noviny pro zábavu, pro poznání vlasti, společenského a průmyslového pokroku“ v únoru a na počátku března 1847 obsáhle informovaly čtenáře o nové medicínské metodě bezbolestného operování (Narcosis), když historicky první operační výkon v etherové inhalační anestézii v našich zemích provedl ve čtvrtek 4. února 1847 chirurgický primář doktor Augustin Göttinger v brněnské nemocnici U Svaté Anny (Moravia č. 16 a 18). Po úspěšném Opitzově pokusu 7. února 1847 v pražské nemocnici Na Františku použil „vdechování sírového etheru“ 8. února 1847 brněnský zubař doktor Stock (Moravia č. 17). 9. února 1847 pak proběhla operace v Olomouci (přednosta profesor Franz Hauser a doktor Josef C. Heller, Moravia č. 26 a 33) současně s anestézií profesora Františka Piřhy ze Všeobecné nemocnice v Praze. 23. února 1847 byl ether podán k zákroku v Ivančicích u Brna (doktor Joachim Adler, doktor Wechsler, Moravia č. 25 a 29).

Sdělení v čísle 17 „Brünn: Das Einathmen des Schwefel-Aethers beim Zahnausnehmen“ (Brno: vdechování sírového etheru u vytahování zubů) z úterý 9. února 1847 popisuje velmi podrobně čin Stockův – získání praktických zkušeností na vídeňské klinice, použití originálního přístroje pro inhalační anestézii a především přináší návod, jak anestézii podat:

„**Samotný způsob vdechování sírového etheru jest nejprostší: operovaný nadechuje jej ze sklenice („Glase“) skrze rourku, jejíž konec ústy objímá, zatímco nos jedním z přítomných byl přidržován.**“

Úspěšně byly provedeny extrakce zubů u čtyř žen a mladého muže, kdy „páni lékaři přítomní věnovali pokusům těm značnou pozornost a zaznamenali rozličné výjevy a zjevy, jež by laikovi byly snadno unikly“. Pozorován byl proměnlivý nástup účinku inhalační anestézie „mezi 55 vteřinami až třemi minutami a více“ a skutečnost, že čím rychlejší byl úvod, tím rychlejší bylo i zotavení po zákroku. V průběhu výkonů, kdy noviny postupně publikovaly zprávy o čtrnácti pacientech (ošetření zubů, amputace, komplikovaná repozice, ale i operace močového měchýře, očí či bodné rány hrudníku „s poškozením žeber nad žaludeční jamkou“), mužích, ženách a pětiletém dítěti, probíhalo často jednoduché sledování vitálních funkcí – „dohled po stránce interní“. Zájem čtenářů o nový medicínský postup měla povzbudit sdělení o tom, jak pacienti během operací již žádnou bolestí netrpěli, naopak, někteří byli „v nebi s velkou výhrou v loterii“ nebo „sen do vlasti zpět nesl“ a po probuzení „veselé mysli“ zůstávali.

Literatura:
1.Moravia Brünn: Das Einathmen des Schwefel-Aethers beim Zahnausnehmen, Brno, 1847, 17, s. 68
2.Pokorný J., Bohuš O. et al. Anesteziologie a resuscitace v České a Slovenské republice na cestě k oborové samostatnosti, Praha, 1996, s. 11-14, ISBN 80-85369-36-2
3.Vetešník, J. Zapomenutý průkopník medicíny Dr. Augustin Göttinger, Anesteziologie a intenzivní medicína, 2024, 35(3), s. 188-189, ISSN 1212-1924

Poděkování autora panu Michalu Urbanovi z Olomouce za lingvistickou pomoc .